

Mag dat, een kind van tien als **femme fatale** op toneel? **de grenzen aan kindertheater**

KINDERTHEATER
TEKST EN FOTOGRAFIE > AUKJE DE BOER

Een meisje van elf jaar staat in onderbroek en hemd op het toneel. Ze draagt slechts een rode boa en heeft een roos in haar hand. Als een echte femme fatale, paradeert ze voor het publiek langs met het liefdeslied: 'The man I love'. Weet dit meisje wat ze speelt? Weet dit meisje dat ze misschien onbedoeld lustgevoelens opwekt bij het publiek? Is spelen in hemd en onderbroek niet een middel om het publiek te doen geloven dat ze kijken naar kwetsbare, echte kinderen? Een fragment uit de voorstelling 'Met open ogen': een jongen danst minutenlang alleen in een balletpak, speciaal voor één persoon uit het publiek. Mag je deze jongen in al zijn kwetsbaarheid zo op het toneel zetten? Gerja Meima, Theo Ham en Wendelien Wouters doen een poging de ethische grenzen rondom kindertheater te duiden.

Weg met de fluwelen handschoen > 'Kindertheater is theater waarin kinderen de visie van de regisseur verbeelden' – Gerja Meima (medewerker kinder- en jongerentheater Theaterwerk NL).

Kindertheater is theater maken met kinderen t/m 12 jaar. En om theater te willen maken

met kinderen moet je geïnteresseerd zijn in die kinderen en hun leefwereld. Kinderen hebben meer tijd voor hen liggen dan achter hen en dat maakt dat ze minder kunnen putten uit hun ervaringen dan volwassenen. Dus moet de maker duidelijk weten waarover hij een voorstelling wil maken. Theater begint bij de theatermaker. Altijd. Ik vind dat de theatermaker de grote drijfveer is. Een te grote knieval naar de kinderen toe, wat willen jullie maken?, is teveel democratie die het uiteindelijke resultaat geen goed zal doen. Ook vind ik dat kindertheater meer moet zijn dan vermaak. Dat het los moet komen van sprookjes en dierenverhalen. Kindertheater hoeft niet alleen te veraangename. Ook kindertheater mag ontregelen. In Nederland overheerst, zowel bij de makers als bij het publiek, nog teveel het idee dat kinderen beschermd moeten worden. Dat het altijd leuk moet zijn. Schattig en lief. Voor mij zijn de grenzen aan kindertheater niet anders dan bij volwassentheater: Mag je een kind doodschieten op toneel? Mag je een kind een tekst laten zeggen die hij niet begrijpt? Mag je een kind ophangen op toneel? Mag een kind bloot op toneel?

Mag een kind een erotische scène spelen? Los van het antwoord, vind ik dat die grenzen nog niet voldoende onderzocht zijn en ik stel voor die grenzen onvoorzichtig op te zoeken. Er is nog veel te winnen. Mits de liefde voor kinderen bij de maker voorop staat.

Bij de hand door het grote, donkere bos > 'Kindertheater is altijd educatief. Kinderen leren iets over de wereld, over kunst of henzelf. De regisseur bepaalt wat er gemaakt wordt.' – Theo Ham (artistiek leider Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland)

'Kunst maken met kinderen is heel moeilijk. Kinderen zijn nog in ontwikkeling. Ik neem ze bij de hand door het grote, donkere bos die 'het maken van een voorstelling' heet en ik hoop dat de kinderen bij de laatste voorstelling meer over zichzelf weten en de wereld waarin ze leven, dan daarvoor. Ik maak geen kunst met kinderen. Wel probeer ik dat wat ik doe betekenis te geven. Als ik iets lees, zie of hoor wat mij raakt, dan zegt dat iets over mij. Dat neem ik wel mee. Kinderen moeten nog leren reflecteren op de wereld en de tijd

Mag je kinderen inzetten om emoties op te roepen? Mag een kind bloot op het toneel staan? De grenzen aan kindertheater zijn ingewikkelder dan bij volwassentheater. Het genereert eerder vragen dan antwoorden. Gerja Meima, Theo Ham en Wendelien Wouters zetten tijdens een debat over theatermaken met kinderen (1 november, ArtEZ Zwolle) uiteen welke grenzen zij ervaren bij het maken van theater met kinderen: 'Theater is drie dingen: hoofd, hart en onderlijf. En bij kinderen blijf ik van het onderlijf af'.

waarin ze opgroeien. Dus misschien is kunst met kinderen maken wel onmogelijk? Wel vind ik dat kinderen alles moeten begrijpen wat ze zeggen op toneel. Waarom? Omdat ik zelf niet iets kan zeggen wat ik niet begrijp. De kwetsbaarheid van kinderen op toneel is prachtig, natuurlijk, maar moeten ze daarom in hun onderbroek? Ik vind van niet. Ik hoef daar niet naar te kijken. Als dat tijdens het repetitieproces gebeurt, dan mag dat. Maar wat je vervolgens aan je publiek laat zien, dat is de kunst en de verantwoordelijkheid van de theatermaker. Theater is drie dingen: hoofd, hart en onderlijf. En bij kinderen blijf ik af van het onderlijf.'

Het weghalen van maskers > 'Kindertheater moet kinderen laten zien zoals ze zijn. De regisseur helpt de kinderen onze wereld vorm te geven.' – Wendelien Wouters (theatermaker en theaterdocent aan muziektheaterschool GRID)

Ik wil de kinderen achter het spel zien. Transparant theater. De kinderen zetten hun maskers af in plaats van dat ze een masker opzetten. Daarom kies ik ervoor theater te maken met kinderen. Eerst moet ik ze veel

afleren. Clichés wegpoetsen. Voor de voorstelling 'Met open ogen'- koos ik zes kinderen met wie ik die voorstelling wilde maken. Niet op basis van talent, maar omdat ik het gevoel heb dat ze interessant zijn om naar te kijken op toneel. Ik heb heel erg gekeken naar dat waar de kinderen goed in zijn. Zo gaf Sjors – één van de kinderen- aan heel goed te kunnen dansen. Thuis danst hij altijd voor zijn moeder en broertje voordat hij naar bed gaat. Ik heb hem gevraagd of hij ook in iets anders kon dansen dan in zijn pyama. Dat is uiteindelijk een balletpak geworden. Om Sjors als speler scherp te houden, gaf ik hem de opdracht bij iedere voorstelling één iemand uit het publiek te kiezen voor wie hij zou gaan dansen. En dat maakt hem kwetsbaar op toneel. Kan dat? Ik vind van wel. Theater moet raken en Sjors raakt mij op dat moment. Door transparant spel komen de kinderen heel dichtbij. Letterlijk en figuurlijk. Dat is mijn manier om theater te maken met kinderen. Heeft transparant spel altijd te maken met kwetsbaarheid? Ik zou eerder zeggen: het heeft te maken met je open stellen. Dit moet een speler doen, maar de maker minstens zoveel. En open stellen maakt je

kwetsbaar. Maar ook sterk zodat je er gewoon naar kunt kijken.

Meer informatie over de grenzen aan kindertheater:

Theater en Educatie

Theater en Educatie heeft i.s.m. Theaterwerk NL in november 2005 een themanummer uitgebracht over kindertheater, 'Prachttheater of Snerttheater?' Zie www.theatereneducatie.nl.

Niet te Kinderachtig

Op initiatief van Theaterwerk NL en de JTS Friesland is het project 'Niet te Kinderachtig' van start gegaan. Het is een onderzoek naar de ontwikkeling van kindertheater in Nederland. Als start van dit project is in 2003 het boek 'Derde bloem van links' uitgegeven. Deze publicatie kan besteld worden bij Theaterwerk NL.